

رویکردهای ایجاد و حفظ ارزشها رفتارها و دیدگاههای حرفه‌ای

نگاهی به پیشنهادی آخرین بیانیه بین‌المللی آموزش

محمدجواد صفار

مقدمه

در سپتامبر ۲۰۰۶، پیشنهادی بیانیه بین‌المللی آموزش^۱ شماره XX (IEPSXX)، با عنوان «رویکردهای ایجاد و حفظ ارزشها و دیدگاههای حرفه‌ای»، از سوی هیئت استانداردهای بین‌المللی آموزش حسابداری^۲ (IAESB) وابسته به فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC) برای نظر خواهی منتشر، و زمان ارائه نظرها و پیشنهادهای تا ۱۵ دسامبر ۲۰۰۶ تعیین شده است. با توجه به اهمیت موضوع آموزش حسابداری و به‌ویژه آموزش رفتار حرفه‌ای، نگاهی به این پیشنهادی خواهیم افکند. متن کامل پیشنهادی بیانیه را می‌توانید در نشانی زیر ببینید:

www.ifac.org/store

پیش زمینه

نکات عمده مندرج در پیش نویس بیانیه در ادامه ارائه شده است:

در سال ۲۰۰۴، هیئت، مسئولیت پروژه پژوهشی مهمی را در زمینه آموزش رفتار حرفه‌ای به عهده گرفت. هدف پروژه، بررسی حدود و دامنه رویکردهای ایجاد ارزشها، رفتار حرفه‌ای و برنامه‌های آموزشی مربوط برای حسابداران تعیین شد.

هدف بیانیه‌های بین‌المللی آموزش، یاری رساندن به تشکلهای عضو فدراسیون بین‌المللی حسابداران، در اجرای مناسب برنامه‌های آموزشی و رشد حسابداران حرفه‌ای از طریق ارائه پیشنهادها یا رهنمودهایی درباره چگونگی دستیابی به شکل مناسب آموزش و ارتقای آن است.

بر پایه استاندارد بین‌المللی آموزش شماره ۴ (IES4)، با عنوان «ارزشها، رفتارها و دیدگاههای حرفه‌ای»، تشکلهای عضو فدراسیون باید برنامه‌های آموزشی حسابداران در مورد ایجاد ارزشها، رفتارها و دیدگاههای حرفه‌ای را به عنوان بخشی از شرایط پذیرش خود قرار دهند. این بیانیه، راهنمایی‌هایی را در رعایت استاندارد پیشگفته ارائه می‌کند.

این بیانیه، همچنین راهنمایی‌هایی را به تشکلهای عضو ارائه می‌کند که اعضای آن تشکلهای بتوانند ارزشها، رفتارها و دیدگاههای حرفه‌ای خود را گسترش دهند و از طریق برنامه «رشد مستمر حرفه‌ای»^۳ (CPD)، در حین فعالیتهای حرفه‌ای خود، به رفتار حرفه‌ای پایبندی مستمری داشته باشند.

چارچوب آموزش رفتار حرفه‌ای

در این بیانیه، چارچوب آموزش رفتار حرفه‌ای^۴ پیشنهاد شده که مبتنی بر انعطاف پذیری و شایستگی (صلاحیت) است و جدول ۱ خلاصه آن را نشان می‌دهد. چارچوب پیشگفته، ۴ مرحله در یک زنجیره یادگیری را معرفی می‌کند که خود مبتنی بر ۴ هدف آموزش رفتار حرفه‌ای است: دانش، حساسیت، قضاوت و رفتار؛ که هر هدف، نشان‌دهنده سطح مشخصی از پیشرفت در ایجاد ارزشها، رفتارها و دیدگاههای حرفه‌ای است.

این چارچوب برای نکته تاکید دارد که آموزش رفتار حرفه‌ای، تعهدی برای همه عمر است که از برنامه‌های پیش از احراز صلاحیت حسابداران حرفه‌ای آغاز می‌شود و در طول فعالیت حرفه‌ای آنان ادامه می‌یابد. از این روست که زنجیره یادگیری ۴ مرحله‌ای را همان‌طور که در جدول ۱ ملاحظه می‌شود، همراه با نتایج یادگیری و تشریح صلاحیت مورد نیاز برای هر مرحله برقرار کرده است.

مرحله ۱: افزایش دانش رفتار حرفه‌ای

مرحله اول چارچوب، وظیفه آموزش دانش پایه درباره مسائل مربوط به ارزشها، رفتارها و دیدگاههای حرفه‌ای را برعهده دارد. دانشجویان حسابداری صلاحیت خود را در این زمینه، از طریق

جدول ۱: چارچوب آموزش رفتار حرفه‌ای فدراسیون - برنامه یادگیری: مراحل پیش و پس از احراز صلاحیت

مرحله	هدف آموزش	شرایط مورد نیاز	تاکید محتوای برنامه
مرحله ۴: حفظ و استمرار پایبندی به رفتار حرفه‌ای (حسابداران حرفه‌ای)	حفظ و استمرار پایبندی به رفتار حرفه‌ای	شناخت از زمینه‌های سازمانی و محیطی و کاربرد دانش رفتار حرفه‌ای، حساسیت و قضاوت در رفتار حرفه‌ای	عوامل موثر بر تصمیمگیری موارد مربوط به رفتار حرفه‌ای
مرحله ۳: بهبود قضاوت در امور رفتار حرفه‌ای (دانشجویان و حسابداران حرفه‌ای)	بهبود قضاوت در امور رفتار حرفه‌ای از طریق افزایش مهارتهای تصمیمگیری در این امور	توانایی انجام قضاوت حرفه‌ای و تصمیمگیری بر اساس شناخت و کاربرد دانش رفتار حرفه‌ای و حساسیت نسبت به رفتار حرفه‌ای	کاربرد نظریه‌های رفتار حرفه‌ای، مسئولیتهای اجتماعی، آیین رفتار حرفه‌ای و سایر الگوهای تصمیمگیری در مورد رفتار حرفه‌ای
مرحله ۲: ایجاد حساسیت نسبت به رفتار حرفه‌ای (دانشجویان)	ایجاد احساس مسئولیت حرفه‌ای با حس حساسیت و درک تهدیدهای انضباطی در رفتار حرفه‌ای	حساسیت نسبت به موضوعهای رفتار حرفه‌ای و تهدیدهای کارکرد انضباطی حسابداری حرفه‌ای	موضوعهای عمومی و تهدیدهای رفتارهای حرفه‌ای که دانشجویان و حسابداران حرفه‌ای در محیط کار با آن روبرویند
مرحله ۱: افزایش دانش رفتار حرفه‌ای (دانشجویان)	افزایش دانش: ۱) استانداردهای مربوط، و ۲) انتظارات مندرج در آیین رفتار حرفه‌ای	آشنایی با مفاهیم و نظریه‌های رفتار حرفه‌ای و دیگر موارد مرتبط با کار حسابداران حرفه‌ای	نظریه‌های اساسی و اصول رفتار حرفه‌ای، پرهیزکاری و رشد اخلاق فردی

حرفه‌ای از طریق برنامه «رشد مستمر حرفه‌ای» تاکید می‌شود.

رویکرد اجرایی «چارچوب آموزش رفتار حرفه‌ای»

دو رویکرد اجرایی درباره «چارچوب آموزش رفتار حرفه‌ای» در بیانیه پیشنهاد می‌شود: **رویکرد موضوعی**^۵ و **رویکرد گام به گام**^۶. تشکلهای عضو فدراسیون می‌توانند یکی از دو رویکرد یا ترکیبی از آنها را بر حسب شرایط ملی و منطقه‌ای خود انتخاب کنند.

هر دو رویکرد براهمیت یکپارچگی آموزش رفتار حرفه‌ای در برنامه‌های آموزشی پیش از احراز صلاحیت عضویت و نیز اهمیت بازنگری و تقویت دانش و تواناییهای کسب شده، از طریق برنامه رشد مستمر حرفه‌ای تاکید می‌کند. هر دو رویکرد، همچنین بر نقش آموزش حین کار و ارزیابی مستمر ایجاد ارزشها، رفتارها و دیدگاههای حرفه‌ای پافشاری می‌کند.

رویکرد موضوعی

استاندارد شماره ۴، تعدادی از عنوانهای رفتار حرفه‌ای را که باید در برنامه‌های آموزشی پیش از احراز صلاحیت گنجانده شود، تشریح می‌کند. این عنوانها باید با ۸ عنوان اصلی مندرج در چارچوب آموزش رفتار حرفه‌ای که در **جدول ۲** نشان داده شده است، همراه شود. این رویکرد ۳ مرحله اول چارچوب را عنوان به عنوان، در قسمتهای مربوط به برنامه آموزش پیش از احراز صلاحیت، و مرحله ۴ در برنامه‌های آموزشی پس از احراز

آشنایی با مفاهیم و نظریه‌های رفتار حرفه‌ای سنتی و دیگر موارد مرتبط با کار حسابداران حرفه‌ای نشان خواهند داد.

مرحله ۲: ایجاد حساسیت نسبت به رفتار حرفه‌ای

مرحله دوم به اصول اساسی آیین رفتار حرفه‌ای مربوط به وظایف حسابداری می‌پردازد. در این مرحله پیشنهاد شده است که برنامه‌های آموزشی آیین رفتار حرفه‌ای باید بر ایجاد حس مسئولیت حرفه‌ای تاکید و همراه با حساسیت نسبت به رفتار حرفه‌ای، حسابداران را از موضوعها و تهدیدات مربوط به رفتار حرفه‌ای شناسایی شده در کارکرد انضباطی حسابداری آگاه کند.

مرحله ۳: بهبود قضاوت در امور رفتار حرفه‌ای

شالوده قضاوت حرفه‌ای بر ارزشهای رفتاری بنا نهاده شده است. تصمیمگیری هماهنگ با اصول بیانیه مندرج در آیین رفتار حرفه‌ای، برخورداری از دانش رفتار حرفه‌ای و حساسیت نسبت به آن را ایجاد می‌کند. این مرحله، مرحله‌ای کاربردی است که طی آن دانشجویان حسابداری و حسابداران حرفه‌ای، بایکپارچگی کاربرد دانش رفتار حرفه‌ای و حساسیت نسبت به آن، به منظور توانایی بر تصمیمگیریهای منطقی و آگاهانه، آشنا می‌شوند. آنان صلاحیت خود را در این زمینه از طریق توانایی به‌کارگیری قضاوت‌هایی در امور رفتار حرفه‌ای و تصمیمگیریهای مبتنی بر شناخت و کاربرد رؤس حرفه‌ای و حساسیت نسبت به آن اثبات خواهند کرد.

مرحله ۴: حفظ و استمرار پایداری به رفتار حرفه‌ای

در مرحله چهارم، برنامه‌های آموزش رفتار حرفه‌ای به ایجاد و تقویت پایداری به رفتار حرفه‌ای در محیط و طول مدت فعالیتهای

جدول ۲: رویکرد موضوعی

عنوانهای استاندارد بین‌المللی آموزش شماره ۴ (IESB)	زمینه‌های موضوعی در چارچوب
ماهیت رفتار حرفه‌ای	۱- رویکرد چارچوبی
تفاوتهای بین رویکرد مبتنی بر قواعد و رویکرد مبتنی بر اصول در مورد رفتار حرفه‌ای و امتیازات و اشکالات آن	۲- مفاهیم و ارزشها
رعایت اصول پایه رفتار حرفه‌ای: درستکاری، بی‌طرفی، پایداری به صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای، و رازداری رفتار حرفه‌ای و رعایت استانداردهای فنی	۳- محیط: شرکت، حرفه، و قوانین و مقررات
مفاهیم استقلال، تردید حرفه‌ای، پاسخگویی (حسابدهی)، و انتظارات جامعه	۴- رفتار حرفه‌ای
رفتار حرفه‌ای و حسابداران حرفه‌ای: اعلام تخلف ^۷ ، تضاد منافع، و پیچیدگیهای رفتار حرفه‌ای و راه‌حلهای آن	۵- تصمیمگیری
پیامدهای رفتار غیرحرفه‌ای در مورد فرد، حرفه، و جامعه در کل	۶- تهدیدها و حمایت‌های رفتار حرفه‌ای
رفتار حرفه‌ای و حرفه: مسئولیت اجتماعی	۷- حاکمیت شرکتی
رفتار حرفه‌ای در رابطه با کسب و کار و اداره مطلوب آن	۸- موضوعهای اجتماعی و محیطی

صلاحیت به عنوان بخشی از برنامه «رشد مستمر حرفه‌ای» را دربرمی‌گیرد.

جدول ۳: رویکرد گام به گام

مرحله	ویژگی	نتایج آموزش	روش
۴	حفظ پایبندی مستمر به رفتار حرفه‌ای	حفظ پایبندی مستمر به رفتار حرفه‌ای	بخشی از تجربیات عملی، رشد مستمر حرفه‌ای و آموزش مستمر رفتار حرفه‌ای
۳	بهبود قضاوت در امور رفتار حرفه‌ای	بهبود قضاوت حرفه‌ای از طریق افزایش مهارت‌های تصمیمگیری در امور رفتار حرفه‌ای	دوره‌نهایی ارزشیابی شده جداگانه در رفتار حرفه‌ای
۲	ایجاد حساسیت نسبت به رفتار حرفه‌ای	ایجاد حس مسئولیت حرفه‌ای با حساسیت نسبت به رفتار حرفه‌ای و درک تهدیدهای آن	یکپارچگی موضوعهای رفتار حرفه‌ای با موضوعهای موجود، از قبیل حسابداری مالی، حسابداری مدیریت، حساسیتی و مالیات
۱	افزایش دانش رفتار حرفه‌ای	افزایش دانش رفتار حرفه‌ای (۱) استانداردهای مربوط و (۲) انتظارات رفتاری و حرفه‌ای مندرج آیین رفتار حرفه‌ای	دوره جداگانه مورد نیاز در آموزش رفتار حرفه‌ای، در اوایل برنامه

زمینه‌های زیر، از نظرات پیشنهاد دهندگان استفاده کند:

- ۱- بخش دوم بیانیه پیشنهادی، دو رویکرد را برای اجرای چارچوب آموزش رفتار حرفه‌ای توصیه کرده و از تشکلهای عضو خواسته است تا یکی از دو رویکرد یا ترکیبی از عوامل آن دو را انتخاب کنند. آیا هر دوی این رویکردها به یک اندازه در برنامه‌های آموزش رفتار حرفه‌ای سودمند است؟ آیا شما پیشنهاد خاصی (مثبت یا منفی) در مورد یک یا هر دوی این رویکردها ندارید؟
- ۲- در رویکرد گام به گام پیشنهاد شده است که دوره‌نهایی ارزشیابی شده جداگانه‌ای در آموزش رفتار حرفه‌ای (در مرحله سوم) معرفی شود. آیا با این پیشنهاد موافقت می‌کنید؟ لطفاً توضیح دهید.
- ۳- بخش سوم بیانیه پیشنهادی بر اهمیت آموزشهای حین کار، در ایجاد ارزشها، رفتارها و دیدگاههای حرفه‌ای هم در برنامه‌های آموزشی پیش از احراز صلاحیت و هم در برنامه‌های آموزشی پس از آن تاکید می‌کند. به نظر شما بر جسته کردن نقش آموزشهای حین کار در این بیانیه سودمند است؟ اگر چنین است آیا نمونه‌های دیگری از آموزشهای حین کار را می‌توان به بیانیه اضافه کرد؟

روشهای آموزش

تعدادی از روشهای آموزش در متون آموزش رفتار حرفه‌ای مورد تاکید قرار گرفته است که به شرح زیر برای راهنمایی تشکلهای حرفه‌ای عضو ارائه می‌شود.

رویکرد گام به گام

رویکرد گام به گام (جدول ۳) دربرگیرنده ۳ مرحله اول چارچوب در برنامه‌های آموزشی پیش از احراز صلاحیت و مرحله چهارم در هر دو گروه برنامه‌های آموزشی پیش و پس از احراز صلاحیت است. این رویکرد، آموزش رفتار حرفه‌ای را از ابتدای برنامه‌های پیش از احراز صلاحیت آغاز می‌کند، آن را با آموزش رفتار حرفه‌ای که همراه با برنامه‌ها و دوره‌های آموزشی حسابداری موجود است، دنبال می‌کند، و در برنامه‌ها و دوره‌های نهایی به اوج می‌رساند. از آن پس نیز، آموزش، از طریق برنامه «رشد مستمر حرفه‌ای» ادامه می‌یابد.

تحویل و ارزیابی آموزش رفتار حرفه‌ای

آخرین بخش بیانیه پیشنهادی، شیوه‌های عملی مناسب و ارزیابی آموزش رفتار حرفه‌ای، اهمیت آموزش حین کار و ارزیابی آن در افزایش توان قضاوت و تصمیمگیری در امور حرفه‌ای را برجسته می‌کند. در این زمینه، نیاز به رهبری رفتار حرفه‌ای و الگوهای مناسب ایفای نقش (برای مثال: تاکید مدیریت^۸)، به طور مشخص مورد تاکید قرار می‌گیرد، زیرا دوره‌ای که دانشجویان حسابداری، تحت نظارت و آموزش عملی قرار دارند، به ویژه، با توجه به بازخورد رفتاری و قضاوت‌های مربوط به رفتار حرفه‌ای که در فرایند بررسی عملکرد تاثیر دارد، از اهمیت خاصی برخوردار است. بیانیه، تعدادی از روشهای آموزش اثر بخش را مورد تاکید قرار داده که جزئیات بیشتر آن در ادامه ارائه شده است. به منظور استقرار روشهای ارزیابی آموزش رفتار حرفه‌ای، دربرگیرنده آموزشهای رسمی، حین کار و خودآموزی، راهنماییهایی نیز به تشکلهای عضو فدراسیون ارائه شده است.

راهنمای ارائه پیشنهادها

هیئت علاقه مند است در تمامی زمینه‌های مندرج در بیانیه، نظرات و پیشنهادهایی، دربرگیرنده دلایل پیشنهاد و در صورت امکان ارائه پیشنهاد مشخص برای جایگزینی و نیز عطف به بندهای مشخص، دریافت کند. هیئت به ویژه علاقه مند است در

۱- روش مرسوم سخنرانی، رویکرد آموزشی دیرپایی است که نقش بااهمیتی در انتقال دانش ایفا می کند. روش سخنرانی برای شناسایی و تشریح نظریه ها و مفاهیم پایه رفتار حرفه ای مناسب است.

جلسات بحث

۲- دانشجویان و حسابداران حرفه ای، اغلب به قضاوت های رفتار حرفه ای از طریق ارائه نظر و شرکت در جلسات بحث و تبادل نظر پیرامون رفتار حرفه ای با دیگران، به ویژه آنان که از دیدگاه های متفاوتی برخوردارند، علاقه مندند. این امر به افراد کمک می کند تا: الف) با مفاهیم عمده آشنا شوند،

ب) در به کارگیری واژگان رفتار حرفه ای تجربه ببیند و زندگی، و پ) حساسیت و توانایی قضاوت در رفتار حرفه ای را در آنان ایجاد شود.

تشکیل گروه های کوچک آموزشی و یادگیری مشارکتی

۳- گروه های کوچک آموزشی که نقش مهمی در ایجاد مهارت های رهبری، تصمیم گیری، اعتماد سازی، ارتباطات، و مدیریت تضاد منافع^۹ ایفا می کند، روش اثربخشی برای ارائه نمونه تهدیدهای رفتار حرفه ای به دانشجویان است. همکنشی یا (تعامل) با سایر دانشجویان و حسابداران حرفه ای، در بحث های گروهی رفتار حرفه ای، یادگیری را نسبت به فراگیری انفرادی افزایش می دهد.

بررسی های موردی و نمونه تهدیدهای رفتار حرفه ای

۴- بررسی موردی، آگاهی و مهارت تجزیه و تحلیل در رفتار حرفه ای را به گونه ای اثربخش افزایش می دهد. مزایای بررسی موردی: ۱) افزایش مهارت های اندیشیدن انتقادی و یادگیری شرطی^{۱۰}، و ۲) یکپارچگی دانش و مهارت های فنی با چارچوب تصمیم گیری در مورد آیین رفتار حرفه ای را در بر می گیرد. بررسی موردی، دانشجویان و حسابداران حرفه ای را با رویدادهای واقعی زندگی درگیر می کند و بینش آنان را در رویارویی با چنین مشکلات تجربی ارتقا می بخشد. با بررسی رویدادهای گذشته، افراد می توانند با اوضاع مساعدی که حسابداران حرفه ای بیشتر با آن روبه رو بودند آشنا شوند و راه های برطرف کردن آن را یاد بگیرند.

۵- از طریق آموزش تجزیه و تحلیل بررسی های موردی و نمونه تهدیدهای رفتار حرفه ای، افراد در می یابند که اگر چه مشکلات و پیچیدگی های رفتار حرفه ای راه حل های مخصوص به خود را دارد.

اما در موقعیتهای پیچیده رفتار حرفه ای، الزاماً تنها یک پاسخ صحیح وجود ندارد. در حالی که تجزیه و تحلیلها، احتمالاً پاسخ صحیح منحصر به فردی ارائه نمی کند، اما می تواند به یک یا چند پاسخ که هماهنگ با اصول بنیادی است رهنمون شود.

ایفای نقش

۶- ایفای نقش، موضوعها را وارد زندگی می کند و دانشجویان و حسابداران حرفه ای را به یادگیری می گمارد. ایفای نقش ممکن است به منظور در قالب زندگی واقعی بردن یادگیرندگان، با به کارگیری بررسی های موردی و پیچیدگی های رفتار حرفه ای ترکیب شود. روشهایی که یادگیرندگان به تمامی به کار می گیرند، به احتمال زیاد، در جلب حساسیت، به کارگیری قضاوت و رفتار حرفه ای موثرتر است.

سخنران مهمان و همکاری شاغلان حرفه ای

۷- دعوت از افراد حرفه ای ارشد به کلاس به منظور ارائه تجربیات مشخص آنان، روش باارزشی در انتقال موارد مربوط به حساسیت، به کارگیری قضاوت و رفتار حرفه ای در حسابداری و ارائه رهبری در رفتار حرفه ای است.

آموزش اینترنتی

۸- آموزش اینترنتی، فناوری رایانه ای و نرم افزارهای ارتباطی را در دوره های آموزشی ترکیب می کند. بسته های آموزش اینترنتی ممکن است شامل تمام یا تعدادی از روشهای اشاره شده در بالا بوده و مزایا و معایب یکسانی داشته باشد. آموزش اینترنتی به ویژه، سازوکاری برای افرادی است که به دلیل موقعیت محلی، دسترسی به آموزشهای لازم را ندارند و بدین ترتیب می توانند از تمامی روشهای آموزش رفتار حرفه ای برخوردار شوند.

پانوشته ها:

- 1- International Education Practice Statement (IEPS)
- 2- International Accounting Education Standards Board (IAESB)
- 3- Continuing Professional Development (CPD)
- 4- Framework for International Education Statements
- 5- Topic Approach
- 6- Stage-by-Stage Approach
- 7- Whistle Blowing
- 8- Tone from the Top
- 9- Conflict Management
- 10- Reflective Learning